

21.05.1998. likums "Bibliotēku likums" ("LV", 167/169 (1228/1230), 09.06.1998.) [spēkā ar 23.06.1998.] ar grozījumiem:

- 06.06.2002. likums ("LV", 94 (2669), 21.06.2002.) [spēkā ar 05.07.2002.]
- 08.12.2005. likums ("LV", 205 (3363), 22.12.2005.) [spēkā ar 05.01.2006.]
- 13.11.2008. likums ("LV", 186 (3970), 28.11.2008.) [spēkā ar 01.07.2009.]

Redakcijas: [23.06.1998] [05.07.2002] [05.01.2006] [01.07.2009]

Redakcija uz 01.07.2009.

Saeima ir pieņēmusi un Valsts prezidents izsludina šādu likumu:

Bibliotēku likums

1.pants. Likumā lietotie termini

Likumā ir lietoti šādi termini:

- 1) **datu bāze** — speciāli organizēta datu kopa, kas ietver ziņas par dokumentiem, to saturu, pazīmēm un savstarpējām attiecībām un kas pieejama bibliotēkas lietotājiem;
- 2) **depozīt bibliotēka** — bibliotēka, kas pieņem glabāšanā bibliotēkās mazizmantotus iespieddarbus un citus dokumentus;
- 3) **dokuments** — pierakstīta informācija, kuru dokumentēšanas procesā var uzskatīt par vienu vienību neatkarīgi no tās fiziskās formas un raksturīgajām pazīmēm;
- 4) **elektronisks izdevums** — skaņu ieraksta, videoieraksta vai datorieraksta veidā attēlota informācija, kas tiražēta kasetēs, disketēs, kompaktdiskos un ar atbilstošu iekārtu un programmatūras palīdzību pieejama lietotājiem;
- 5) **iespieddarbs** — patstāvīgs, izdevniecībā vai citā izdevējorganizācijā redakcionāli apstrādāts, poligrāfiskās iespiešanas vai novilkšanas veidā iegūts un tiražēts attēlizdevums, brošūra, izdevums neredzīgajiem, kartogrāfisks izdevums, laikraksts, normatīvtehnisks izdevums, nošizdevums un tamlīdzīgs izdevums;
- 6) **informācijas sistēma** — iekārtu, procedūru un personāla kopums, kas izveidots, strādā un tiek uzturēts, lai vāktu, apstrādātu, uzglabātu un izmantotu informāciju;
- 7) **informācijas tehnoloģija** — datu apstrādes un komunikāciju sistēmās lietojamo informācijas vākšanas, apstrādāšanas, uzglabāšanas un pārveidošanas metožu kopums;
- 8) *(izslēgts ar 08.12.2005. likumu);*

9) **izdevuma obligātais eksemplārs** — iespieddarba vai elektroniska izdevuma eksemplārs, kuru izdevumu obligāto eksemplāru piegādi regulējošā likumā noteiktajā kārtībā saņem Latvijas Nacionālā bibliotēka un citas bibliotēkas;

10) **starpbibliotēku abonements** — bibliotēku sadarbības forma, kuras ietvaros ikviena bibliotēka uz laiku saņem no citas bibliotēkas vai izsniedz citai bibliotēkai iespieddarbus vai citus dokumentus vai dokumentu kopijas bibliotēkas lietotāju pieprasījumu apmierināšanai;

11) **starptautiskais starpbibliotēku abonements** — starptautiska bibliotēku sadarbības forma, kuras ietvaros ikviena bibliotēka uz laiku saņem no citas bibliotēkas vai izsniedz citai bibliotēkai iespieddarbus vai citus dokumentus vai dokumentu kopijas bibliotēkas lietotāju pieprasījumu apmierināšanai;

12) **bibliotēka** — izglītojoša, informatīva un kultūras institūcija vai tās struktūrvienība, kura veic šajā likumā noteiktās funkcijas un ir reģistrēta šajā likumā noteiktajā kārtībā;

13) **bibliotēkas krājums** — bibliotēkā esošo dokumentu kopums.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.12.2005. likumu, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

2.pants. Likuma mērķis un darbība

(1) Šā likuma mērķis ir noteikt sabiedriskās attiecības bibliotēku jomā, lai nodrošinātu bibliotēku darbību un veicinātu Latvijas kultūras mantojuma saglabāšanu un attīstību.

(2) Likums attiecas uz visām bibliotēkām, kuras tieši vai pastarpināti saņem finansējumu no valsts budžeta un pašvaldību budžetiem vai valsts budžeta vai pašvaldību budžetiem, kā arī uz reģistrētajām privātajām bibliotēkām.

(08.12.2005. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

3.pants. Bibliotēkas funkcijas

Bibliotēka veic šādas funkcijas:

1) pasaules kultūras mantojuma — iespieddarbu, elektronisko izdevumu, rokrakstu un citu dokumentu — uzkrāšana, sistematizēšana, katalogizēšana, bibliografēšana un saglabāšana;

2) bibliotēkas krājumā esošās informācijas publiskas pieejamības un izmantošanas nodrošināšana un bibliotēkas pakalpojumu sniegšana.

(08.12.2005. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

4.pants. Bibliotēku darbības tiesiskais pamats

(1) Bibliotēku darbības tiesiskais pamats ir šis likums, likums "Par Latvijas Nacionālo bibliotēku", citi likumi un normatīvie akti, kā arī bibliotēku nolikumi (statūti).

(2) Bibliotēkas nolikumu (statūtus) apstiprina tās dibinātājs.

5.pants. Bibliotēku darbības vispārīgie principi

(1) Bibliotēku krājumos esošie iespieddarbi, elektroniskie izdevumi, rokraksti un citi dokumenti neatkarīgi no to autoru politiskās, ideoloģiskās, reliģiskās vai cita veida orientācijas vai informācijas, kas tajos ietverta, ir pieejami ikvienai personai bibliotēku noteiktajā kārtībā.

(2) Bibliotēkas attiecībā uz krājumu veidošanu ir neatkarīgas. Tās nedrīkst ierobežot politiski,

ideoloģiski vai reliģiski motīvi. Ierobežojumus bibliotēku krājumu veidošanā var noteikt tikai ar likumu.

(3) Valsts un pašvaldību bibliotēkās lietotāja apkalpošana un bibliotēkas informācijas sistēmu izmantošana ir bez maksas. Bibliotēkas pakalpojumu veidus, par kuriem ņemama samaksa, nosaka bibliotēkas nolikums (statūti) un bibliotēkas lietošanas noteikumi. Valsts bibliotēku sniegto maksas pakalpojumu veidus un izcenojumu noteikšanas metodiku nosaka Ministru kabinets, bet pašvaldību bibliotēku sniegto maksas pakalpojumu veidus un maksas apmēru nosaka attiecīgās pašvaldības dome.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.12.2005. un 13.11.2008. likumu, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

6.pants. Bibliotēkas dibināšana, reorganizēšana un likvidēšana

(1) Valsts bibliotēku dibina, reorganizē un likvidē Ministru kabinets, pamatojoties uz tā ministra ierosinājuma, kura padotībā ir bibliotēka, kā arī attiecīgā atvasināto publisko tiesību juridiskā persona (izņemot pašvaldību).

(2) Valsts bibliotēkas likvidēšanas gadījumā Ministru kabinets vai attiecīgā atvasinātā publisko tiesību juridiskā persona nodrošina bibliotēkas krājuma saglabāšanu valsts īpašumā un nosaka tā turpmāko saglabāšanas un lietošanas kārtību, ņemot vērā Latvijas Bibliotēku padomes atzinumu.

(3) Pašvaldības bibliotēku dibina, reorganizē un likvidē attiecīgā pašvaldība, ņemot vērā Latvijas Bibliotēku padomes atzinumu.

(4) Pašvaldības bibliotēkas likvidēšanas gadījumā reģiona — novada vai republikas pilsētas galvenā bibliotēka (turpmāk — reģiona galvenā bibliotēka) organizē bibliotēkas krājuma nodošanu citām ieinteresētajām bibliotēkām, saskaņojot to ar attiecīgo pašvaldību.

(5) Privātās bibliotēkas dibina, reorganizē un likvidē fiziskās vai privāto tiesību juridiskās personas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.12.2005. un 13.11.2008. likumu, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

7.pants. Bibliotēku juridiskais statuss

(1) Valsts bibliotēka ir Ministru kabineta izveidota iestāde vai tās struktūrvienība, kā arī atvasināto publisko tiesību juridiskās personas (izņemot pašvaldības) izveidota iestāde (aģentūra) vai tās struktūrvienība, kuras valdījumā atrodas bibliotēkas krājums.

(2) Pašvaldības bibliotēka ir pašvaldības izveidota iestāde vai tās struktūrvienība, kuras valdījumā atrodas bibliotēkas krājums.

(3) Privāta bibliotēka ir privāto tiesību juridiskā persona, kuras īpašumā vai valdījumā atrodas bibliotēkas krājums. Privātās bibliotēkas juridisko statusu nosaka tās dibinātājs.

(08.12.2005. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

8.pants. Bibliotēkas reģistrācija un reģistrācijai nepieciešamie dokumenti

(1) Ikvienu bibliotēku reģistrējama Kultūras ministrijā mēneša laikā pēc tās nodibināšanas.

(2) Bibliotēkas reģistrāciju nodrošina tās dibinātājs. Iesniegumu par bibliotēkas reģistrāciju Kultūras ministrijai iesniedz dibinātāja pilnvarota persona un tajā iekļaujamas šādas ziņas:

1) bibliotēkas nosaukums, tās juridiskā adrese;

2) bibliotēkas dibinātājs, tās juridiskais statuss;

- 3) bibliotēkas dibināšanas dokumenta kopija;
- 4) bibliotēkas krājuma apjoms;
- 5) bibliotēkas darbinieku skaits;
- 6) bibliotēkas telpu platība, tehniskais aprīkojums;
- 7) bibliotēkas finansēšanas avoti un kārtība.

(3) Iesniegumam par bibliotēkas reģistrāciju pievienojams bibliotēkas dibinātāja apstiprināts bibliotēkas darbības nolikums (statūti).

(4) Mēneša laikā no šā panta otrajā un trešajā daļā minēto dokumentu iesniegšanas dienas bibliotēka tiek uzņemta Bibliotēku reģistrā un tai tiek izdota reģistrācijas apliecība.

(5) *(Izslēgta ar 08.12.2005. likumu.)*

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 06.06.2002. un 08.12.2005. likumu, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

9.pants. Bibliotēku akreditācija

(1) Valsts vai pašvaldības dibinātai bibliotēkai ir pienākums akreditēties Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un termiņos. Privāto bibliotēku akreditācija nav obligāta.

(2) Bibliotēka ir akreditējama, ja tā atbilst šādiem nosacījumiem:

- 1) tai ir apstiprināts nolikums (reglaments, statūti);
- 2) tai ir organizēts iespieddarbu un cita veida dokumentu krājums (ir veikta krājuma uzskaitē, izveidota bibliotēkas informācijas sistēma);
- 3) ir bibliotēkas krājuma saglabāšanai, sistematizēšanai un tās darbībai nepieciešamās telpas, iekārtas, drošības sistēmas un cita manta atbilstoši šā likuma 18.panta noteikumiem;
- 4) tai tiek nodrošināts pastāvīgs šā likuma 17.panta noteikumiem atbilstošs finansējums;
- 5) tai ir bibliotēkas darbības raksturam un akreditācijas rezultātā iegūtajam statusam atbilstoši kvalificēti darbinieki;
- 6) ir nodrošināta bibliotēkas krājuma pieejamība lietotājiem;
- 7) ir bibliotēkas nolikumā (statūtos) noteiktajā kārtībā izstrādāti bibliotēkas lietošanas noteikumi;
- 8) tā pilnībā atbilst šā likuma 11.,12. vai 13.panta noteikumiem.

(3) Bibliotēku akreditācija veicama reizi piecos gados saskaņā ar Ministru kabineta izdotajiem bibliotēku akreditācijas noteikumiem. Akreditāciju veic un akreditācijas dokumentus, ievērojot Latvijas Bibliotēku padomes atzinumu, izsniedz Kultūras ministrija.

(4) Ja valsts vai pašvaldības bibliotēka netiek akreditēta, tai gada laikā no akreditācijas atteikuma dienas atkārtoti jāiesniedz akreditācijai nepieciešamie dokumenti. Ja arī atkārtoti bibliotēka netiek akreditēta, tā tiek likvidēta, ievērojot šā likuma 6.panta noteikumus, un izslēdzama no Bibliotēku reģistra.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 06.06.2002. un 08.12.2005. likumu, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

10.pants. Akreditēto bibliotēku statuss

Akreditācijas rezultātā bibliotēkas iegūst valsts nozīmes bibliotēkas, reģiona galvenās bibliotēkas vai vietējas nozīmes bibliotēkas statusu.

11.pants. Valsts nozīmes bibliotēka

Bibliotēku var akreditēt kā valsts nozīmes bibliotēku, ja tā papildus šā likuma 9.panta otrajā daļā minētajam atbilst šādiem nosacījumiem:

- 1) *(izslēgts ar 08.12.2005. likumu);*
- 2) tās krājums ir universāls vai specializēts atsevišķā zinātnes nozarē vai vairākās zinātnes nozarēs un ir būtiska Nacionālā bibliotēku krājuma sastāvdaļa;
- 3) tā nodrošina sava krājuma, datu bāzu un informācijas sistēmu, kā arī citu bibliotēku krājumu pieejamību ikvienam lietotājam valstī un ārpus tās, izmantojot starpbibliotēku abonementu pakalpojumus;
- 4) tā nodrošina datu bāzu un informācijas sistēmu izveidi attiecīgajā nozarē un to pieejamību ikvienai bibliotēkai;
- 5) tā sniedz metodisku palīdzību ikvienai bibliotēkai atbilstoši savam darbības virzienam;
- 6) tā nodrošina bibliotēku krājumu komplektēšanas koordināciju;
- 7) tā veic zinātniskās pētniecības darbu.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.12.2005. likumu, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

12.pants. Reģiona galvenā bibliotēka

(1) Bibliotēku var akreditēt kā reģiona galveno bibliotēku, ja tā papildus šā likuma 9.panta otrajā daļā minētajam atbilst šādiem nosacījumiem:

- 1) *(izslēgts ar 08.12.2005. likumu);*
- 2) tās krājums ir universāls un tiek veidots atbilstoši attiecīgās administratīvās teritorijas attīstības interesēm;
- 3) tā nodrošina sava krājuma, datu bāzu un informācijas sistēmu, kā arī citu bibliotēku krājumu pieejamību ikvienam lietotājam, izmantojot starpbibliotēku abonementu pakalpojumus;
- 4) tā veido attiecīgās administratīvās teritorijas bibliotēku krājuma kopkatalogu un nodrošina tā pieejamību ikvienai no šīm bibliotēkām;
- 5) tā nodrošina attiecīgās administratīvās teritorijas bibliotēku krājumu komplektēšanas koordināciju;
- 6) tā sadarbībā ar bērnu bibliotēkām veic bērnu galvenās bibliotēkas funkcijas attiecīgajā administratīvajā teritorijā;
- 7) tā sniedz konsultatīvu un metodisku palīdzību visām attiecīgās administratīvās teritorijas bibliotēkām un popularizē to darbu;

8) tā veic depoziṭbibliotēkas funkcijas;

9) tā nodrošina bibliotēku lietotājus ar valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas pašvaldību institūciju sagatavoto un publicēto informāciju.

(2) Novadu domes un republikas pilsētas dome, savstarpēji vienojoties un ņemot vērā Latvijas Bibliotēku padomes ieteikumus, izvirza vienu no attiecīgajā teritorijā esošajām bibliotēkām reģiona galvenās bibliotēkas statusam, nosakot tās uzdevumus un nodrošinot tās darbībai nepieciešamos finanšu līdzekļus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.12.2005. un 13.11.2008. likumu, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

13.pants. Vietējas nozīmes bibliotēka

Bibliotēku var akreditēt kā vietējas nozīmes bibliotēku, ja tā papildus šā likuma 9.panta otrajā daļā minētajam atbilst šādiem nosacījumiem:

1) tā nodrošina bibliotēku pakalpojumus lietotājiem to dzīvesvietas, darba, mācību, atpūtas vietas un citu vietu tiešā tuvumā;

2) tā uzkrāj un sistematizē universāla vai specifiska rakstura iespieddarbus un cita veida dokumentus, kas apmierina attiecīgās bibliotēkas lietotāju prasības;

3) tā spēj apmierināt bibliotēkas lietotāju pieprasījumu pēc iespieddarbiem un cita veida dokumentiem un informācijas ar citu bibliotēku palīdzību (informējot par pieprasīto dokumentu pieejamību citās bibliotēkās, pasūtot pieprasīto dokumentu no citas bibliotēkas utt.).

14.pants. Akreditēto bibliotēku saraksti

(Izslēgts ar 08.12.2005. likumu, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

15.pants. Bibliotēku pienākumi

(1) Ikvienas bibliotēkas pienākums ir:

1) ievērot bibliotēku darbību regulējošos likumus un citus normatīvos aktus, tās darbības nolikumu (statūtus);

2) nodrošināt bibliotēkai nepieciešamo iespieddarbu un citu dokumentu komplektēšanu;

3) veikt bibliotēkas krājuma organizēšanu (sistematizēšanu, katalogizēšanu un bibliografēšanu) un papildināšanu;

4) nodrošināt brīvu pieejamību Nacionālajam bibliotēku krājumam un informācijas sistēmām;

5) nodrošināt operatīvu un kvalitatīvu bibliotēku pakalpojumu sniegšanu bibliotēkas lietotājiem;

6) veikt bibliotēkas darbinieku regulāru apmācību;

7) sniegt Nacionālajam kopkatalogam nepieciešamās ziņas par bibliotēkas krājumu;

8) radīt iespēju bibliotēkas lietotājiem izmantot bibliotēku pakalpojumus neatkarīgi no viņu dzimuma, vecuma, rases, tautības, fiziskā stāvokļa, dzīvesvietas un atrašanās vietas un citiem faktoriem, kā arī veidot atbilstošu bibliotēkas lietošanas aprīkojumu personām ar kustību un redzes traucējumiem;

9) iesaistīties valsts starpbibliotēku abonementu un starptautisko starpbibliotēku abonementu

sistēmā;

10) iepazīstināt bibliotēkas lietotājus ar bibliotēkas lietošanas noteikumiem;

11) rūpēties par bibliotēkas krājumā esošo reto grāmatu, rokrakstu, seniespiedumu konservāciju un cita veida saglabāšanu, kā arī restaurāciju, ievērojot šā likuma 19.panta noteikumus;

12) rūpēties par jaunu informācijas tehnoloģiju ieviešanu bibliotēkā;

13) veikt bibliotēkas darba procesus atbilstoši Latvijas Nacionālā standartizācijas un metroloģijas centra izstrādātajām bibliotēku darba nacionālo standartu prasībām.

(2) Valsts un pašvaldību bibliotēku īpašie pienākumi ir:

1) darīt pieejamu bibliotēku lietotājiem valsts un pašvaldību institūciju sagatavoto un publicēto informāciju;

2) nodrošināt publisku pieejamību bibliotēkas gada publiskajam pārskatam;

3) bez maksas uz laiku no saviem krājumiem izsniegt iespieddarbus un citus dokumentus un to kopas pēc citu bibliotēku pieprasījuma;

4) nodrošināt bibliotēkas lietotājiem bezmaksas pieeju internetam un vispārpieejamiem elektroniskās informācijas resursiem, kā arī nodrošināt iespēju bez maksas izmantot datoru. Datora bezmaksas izmantošanas kārtību nosaka bibliotēkas lietošanas noteikumos.

(3) Bibliotēkām, kuras sniedz pakalpojumus bērniem un jauniešiem, ir pienākums pievērst īpašu uzmanību bibliotēku krājumu kvalitātes uzlabošanai, jaunu informācijas tehnoloģiju ieviešanai nolūkā veicināt bērnu un jauniešu tieksmi lasīt un izkopt viņu iemaņas informācijas tehnoloģiju un līdzekļu apguvē.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.12.2005. likumu, kas stājas spēkā 05.01.2006. Otrās daļas 4. punkts stājas spēkā 01.01.2007. Skat. Pārejas noteikumus.)

16.pants. Bibliotēku tiesības

(1) Bibliotēkai ir tiesības:

1) patstāvīgi veikt tās nolikumā (statūtos) paredzēto darbību, noteikt šīs darbības virzienus un bibliotēkas lietošanas kārtību;

2) bibliotēkas nolikumā (statūtos) noteiktajā kārtībā veidot bibliotēkas struktūru, atvērt nodaļas un filiāles;

3) saņemt šā likuma 17.pantā minētos bibliotēkas darbībai nepieciešamos valsts budžeta vai pašvaldību budžetu līdzekļus vai bibliotēkas dibinātāja finansu līdzekļus un rīkoties ar tiem;

4) saņemt juridisko un fizisko personu ziedojumus un dāvinājumus, arī ziedojumus un dāvinājumus, kas izmantojami saskaņā ar ziedotāja vai dāvinātāja norādījumiem;

5) saņemt valsts budžetā speciāli paredzētos līdzekļus ar bibliotēku attīstību saistītu projektu un programmu realizēšanai;

6) bibliotēkas nolikumā (statūtos) noteiktajā kārtībā sniegt maksas pakalpojumus bibliotēkas lietotājiem un noteikt maksu par sniegtajiem pakalpojumiem;

7) bibliotēkas nolikumā (statūtos) noteiktajā kārtībā noteikt kavējuma naudu, novērtēt zaudējumus un saņemt atlīdzību par sabojātiem, noteiktā laikā vai vispār neatdotiem iespieddarbiem un citiem dokumentiem, kas izsniegti bibliotēkas lietotājiem;

8) veikt saimniecisko darbību bibliotēkas darbības attīstīšanai;

9) izmantot maksas pakalpojumu, ziedojumu vai dāvinājumu, kā arī saimnieciskās darbības rezultātā iegūtos līdzekļus bibliotēkas darbības attīstīšanai — darbinieku profesionālo zināšanu pilnveidošanai, zinātniskās pētniecības darba nodrošināšanai, bibliotēkas krājuma papildināšanai, darbinieku materiālajai stimulēšanai un darba procesu uzlabošanai;

10) slēgt civiltiesiskus darījumus, lai nodrošinātu bibliotēkas krājuma saglabāšanu, papildināšanu, darbinieku kvalifikācijas pilnīgošanu, pakalpojumu sniegšanu lietotājiem un citu šā likuma 15.pantā minēto pienākumu veikšanu;

11) apvienoties asociācijās, apvienībās, biedrībās un citās sabiedriskajās organizācijās;

12) reproducēt izdevumu kopijas, ievērojot Autortiesību likuma prasības;

13) uzturēt starpbibliotēku abonementu sakarus, veikt iespieddarbu un citu dokumentu apmaiņu ar Latvijas Republikas un ārvalstu bibliotēkām, citām juridiskajām un fiziskajām personām;

14) saņemt metodisko palīdzību profesionālās darbības jautājumos;

15) uz laiku izvest bibliotēkas krājumā esošus iespieddarbus un citus dokumentus uz ārvalstīm, ievērojot šā likuma un likuma "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" prasības;

16) *(izslēgts ar 08.12.2005. likumu);*

17) *(izslēgts ar 08.12.2005. likumu);*

18) patstāvīgi sadarboties ar bibliotēkām ārvalstīs, iestāties starptautiskajās bibliotēku organizācijās un piedalīties to darbībā.

(2) Izdevumu obligāto eksemplāru piegādi regulējošā likumā noteiktajām bibliotēkām ir tiesības saņemt no izdevējiem iespieddarbu un cita veida izdevumu bezmaksas obligātos eksemplārus noteiktā skaitā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.12.2005. likumu, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

17.pants. Bibliotēku finansēšana

(1) Valsts bibliotēkas finanšu līdzekļus veido valsts budžeta dotācija no vispārējiem ieņēmumiem, ieņēmumi no sniegtajiem maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi, ziedojumi, dāvinājumi un ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļi. Pašvaldību bibliotēkas tiek finansētas ar Likumā par budžetu un finanšu vadību un likumā "Par pašvaldību budžetiem" noteiktajā kārtībā izdarītu apropriāciju no pašvaldību budžeta atbilstoši domes apstiprinātajam finansējumam šim mērķim.

(2) Valsts un pašvaldības finansē to īpašumā esošās bibliotēkas, nodrošinot līdzekļus:

1) bibliotēku krājumu organizēšanai, papildināšanai, restaurācijai, konservācijai un cita veida saglabāšanai, kā arī to fiziskajai drošībai (apsardzei, aizsardzības, ugunsdrošības un citām iekārtām) atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem par Nacionālo bibliotēku krājumu;

2) bibliotēku ēku, telpu, iekārtu, tehniskā aprīkojuma uzturēšanai, jaunu informācijas tehnoloģiju ieviešanai un uzturēšanai;

- 3) bibliotēku telpu īrei, komunālajiem maksājumiem, nodokļu un zemes nomas maksājumiem;
- 4) bibliotēku krājumu publiskas pieejamības nodrošināšanai;
- 5) bibliotēku sadarbībai, arī starptautiskajai sadarbībai;
- 6) kapitālieguldījumiem bibliotēku ēku celtniecībai un rekonstrukcijai;
- 7) bibliotēku darbinieku atalgojumam;
- 8) bibliotēku darbinieku kvalifikācijas pilnīgošanai;
- 9) bibliotēku darbības popularizēšanai;
- 10) datoru, interneta un vispārpieejamo elektroniskās informācijas resursu publiskas pieejamības nodrošināšanai.

(3) Valsts un pašvaldību bibliotēkas var saņemt papildu finansu līdzekļus:

- 1) ziedojumu un dāvinājumu veidā;
- 2) sniedzot maksas pakalpojumus bibliotēkas nolikumā (statūtos) noteiktajos gadījumos;
- 3) no citiem ieņēmumiem.

(4) Šā panta trešajā daļā minētie finansu līdzekļi ieskaitāmi attiecīgās bibliotēkas speciālā budžeta kontā un izmantojami tikai bibliotēkas darbības attīstīšanai.

(5) Reģiona galvenās bibliotēkas finansējumu veido:

- 1) dibinātāja finansu līdzekļi;
- 2) valsts finansējums mērķdotāciju veidā;
- 3) finanšu līdzekļi, kurus noteiktu uzdevumu veikšanai saskaņā ar savstarpēju vienošanos piešķir pašvaldības, kas pieņēmušas saskaņotu lēmumu par attiecīgās bibliotēkas izvirzīšanu reģiona galvenās bibliotēkas statusam.

(6) Bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvus nosaka Ministru kabinets.

(7) Privātās bibliotēkas finansē atbilstoši to nolikumā (statūtos) noteiktajai kārtībai.

(8) Bibliotēkas var saņemt arī valsts budžetā vai pašvaldību budžetos paredzētos finansu līdzekļus īpašu ar bibliotēku darbību, attīstību un zinātnisko pētniecību saistītu projektu un programmu realizēšanai.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.12.2005. un 13.11.2008. likumu, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

18.pants. Bibliotēkas materiālais un tehniskais pamats

Bibliotēkas materiālo un tehnisko pamatu veido bibliotēkas ēkas, telpas, iekārtas, drošības sistēmas un cita manta. Materiālo un tehnisko pamatu veido un nodrošina bibliotēkas dibinātājs, ievērojot Ministru kabineta noteiktos normatīvus. Bibliotēka savu materiālo un tehnisko pamatu attīsta, izmantojot tās dibinātāja piešķirtos līdzekļus un papildu finansēšanas avotus.

19.pants. Nacionālais bibliotēku krājums

(1) Nacionālais bibliotēku krājums ir visu akreditēto bibliotēku krājumu kopums, kas organizēts, ievērojot noteiktus principus, un ietverts vienotā iespieddarbu un citu dokumentu Nacionālajā kopkatalogā.

(2) Nacionālais bibliotēku krājums ir valsts bagātība un atrodas valsts aizsardzībā.

(3) Nacionālā bibliotēku krājuma iespieddarbi un citi dokumenti, kas vienlaikus ietilpst arī Latvijas Nacionālajā arhīvfondā vai atzīti par kultūras pieminekļiem, tiek uzskaitīti, saglabāti un izmantoti, kā arī darījumi ar tiem tiek veikti, ievērojot šo likumu, likumu "Par arhīviem" un likumu "Par kultūras pieminekļu aizsardzību".

(4) Nacionālajā bibliotēku krājumā esošo seniespiedumu, reto grāmatu, rokrakstu un citu kultūras pieminekļu restaurāciju un konservāciju veic Latvijas Nacionālā bibliotēka.

(5) Nacionālajā bibliotēku krājumā esošo seniespiedumu, reto grāmatu, rokrakstu un citu kultūras pieminekļu saglabāšanu (digitalizāciju, kopēšanu, mikrofilmēšanu u.c.) veic Latvijas Nacionālā bibliotēka un citas valsts nozīmes bibliotēkas.

(6) Nacionālo bibliotēku krājumu var papildināt:

1) bibliotēkām saņemot izdevuma obligātos eksemplārus likumā noteiktajā kārtībā;

2) civiltiesisku darījumu rezultātā;

3) saņemot ziedojumus un dāvinājumus.

(7) Reti izmantotos Nacionālā bibliotēku krājuma iespieddarbus un citus dokumentus nodod glabāšanā depoziārbibliotēkām.

(8) Aizliegts izvietot Nacionālo bibliotēku krājumu ēkās un telpās, kuras neatbilst Ministru kabineta noteikumiem par bibliotēkas darbībai nepieciešamo materiālo un tehnisko pamatu un Nacionālo bibliotēku krājumu.

(9) Ministru kabinets izdod noteikumus par Nacionālo bibliotēku krājumu, kuros nosaka krājuma veidošanas, papildināšanas, uzturēšanas, uzskaites, saglabāšanas, kā arī krājumā esošo seniespiedumu, reto grāmatu, rokrakstu un citu kultūras pieminekļu restaurācijas un konservācijas kārtību.

20.pants. Nacionālais kopkatalogs

(1) Nacionālais kopkatalogs ir ziņu kopums par visu valsts akreditētajās bibliotēkās esošo iespieddarbu un citu dokumentu krājumiem.

(2) Nacionālo kopkatalogu veido Latvijas Nacionālā bibliotēka.

(3) Nacionālā kopkataloga veidošanā piedalās ikviena akreditēta bibliotēka, regulāri bez maksas sniedzot ziņas par tās krājumā esošajiem iespieddarbiem un citiem dokumentiem un tajā notikušajām pārmaiņām.

(4) Nacionālajā kopkatalogā iekļaujamo ziņu apjomu, šā kataloga veidošanas un izmantošanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

21.pants. Bibliotēkas lietošanas noteikumi

(1) Bibliotēkas lietošanas noteikumi reglamentē kārtību, kādā veicama bibliotēkārā apkalpošana, kādā iespieddarbi un citi dokumenti nododami lietotājiem un lietojami, nosaka bibliotēku bezmaksas un maksas pakalpojumu veidus, bibliotēkas lietotāju loku, viņu tiesības un pienākumus, iespieddarbu vai citu dokumentu vērtības, zaudējumu atlīdzības un kavējuma naudas noteikšanas un atlīdzināšanas kārtību lietošanā nodoto iespieddarbu vai citu dokumentu sabojāšanas, nozaudēšanas un citos gadījumos, kā arī citus ar bibliotēkas lietošanu saistītus jautājumus.

(2) Bibliotēkas lietošanas noteikumus izstrādā, ievērojot šo likumu, citus likumus un normatīvos aktus. Tos apstiprina bibliotēkas dibinātājs. Valsts bibliotēkas lietošanas noteikumus apstiprina ministrs, kura padotībā bibliotēka atrodas. Atvasināto publisko tiesību juridisko personu izveidoto bibliotēku lietošanas noteikumus apstiprina attiecīgā atvasināto publisko tiesību juridiskā persona.

(3) Ikviens bibliotēkas lietotājs iepazīstināms ar bibliotēkas lietošanas noteikumiem. Tie izvietojami bibliotēkas lietotājiem pieejamās bibliotēkas telpās.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.12.2005. likumu, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

22.pants. Bibliotēkas lietotāji

Bibliotēkas lietotājs ir ikviena juridiskā vai fiziskā persona, kas izmanto bibliotēkas pakalpojumus.

23.pants. Bibliotēkas lietotāju tiesības

(1) Bibliotēkas lietotājam ir tiesības:

- 1) bez ierobežojumiem izmantot bibliotēkas krājumu un informācijas sistēmu;
- 2) saņemt pilnīgu informāciju par bibliotēkas krājumu un informācijas sistēmu;
- 3) saņemt lasīšanai iespieddarbus un citus dokumentus vai to kopijas no bibliotēkas krājuma vai saņemt tos no citu, arī ārvalstu, bibliotēku krājumiem, ja attiecīgajā bibliotēkā pasūtīto dokumentu nav;
- 4) izmantot citus bibliotēkas piedāvātos pakalpojumus;
- 5) iepazīties ar bibliotēkas lietošanas noteikumiem;
- 6) piedalīties bibliotēkas darba organizatorisko jautājumu risināšanā un bibliotekāru profesionālo organizāciju darbā.

(2) Ja valsts un pašvaldību bibliotēku lietotāji ir invalīdi ar kustību, redzes un citiem traucējumiem, viņiem ir tiesības saņemt bibliotēkas pakalpojumus savā dzīvesvietā.

(3) Valsts un pašvaldību bibliotēku lietotājiem ir tiesības bez maksas izmantot publiski pieejamos datorus, kā arī internetu un vispārpieejamos elektroniskās informācijas resursus.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.12.2005. likumu, kas stājas spēkā 05.01.2006. Trešā daļa stājas spēkā 01.01.2007. Skat. Pārejas noteikumus.)

24.pants. Bibliotēkas lietotāju pienākumi

Bibliotēkas lietotājiem ir pienākums:

- 1) ievērot bibliotēkas lietošanas noteikumus, kā arī saudzīgi izturēties pret lietošanā nodoto

iespieddarbu vai citu dokumentu;

2) atlīdzināt bibliotēkai radušos zaudējumu vai samaksāt kavējuma naudu bibliotēkas lietošanas noteikumos norādītajā apmērā un kārtībā, ja iespieddarbs vai cits lietošanā nodotais dokuments sabojāts, noteiktā laikā vai vispār nav atdots bibliotēkai.

25.pants. Bibliotēkas darbinieki

(1) Bibliotēkas darbu vada un par bibliotēkas darbību atbild bibliotēkas vadītājs (direktors), kuru apstiprina amatā, atceļ no amata, kā arī viņa pienākumus un tiesības nosaka bibliotēkas dibinātājs.

(2) Bibliotēkas vadītājs (direktors) var būt persona, kurai ir bibliotēkas darbā iegūts darba stāžs un attiecīga izglītība:

1) valsts nozīmes bibliotēkas vadītājam (direktoram) — augstākā akadēmiskā vai augstākā profesionālā izglītība;

2) reģiona galvenās bibliotēkas vadītājam (direktoram) — augstākā akadēmiskā, augstākā profesionālā vai vidējā speciālā izglītība bibliotēku darba jomā;

3) vietējas nozīmes bibliotēkas vadītājam (direktoram) — augstākā akadēmiskā, augstākā profesionālā, vidējā speciālā izglītība bibliotēku darba jomā vai tālākizglītības kursu beigšanas sertifikāts bibliotēku darba jomā.

(3) Bibliotēkas darbam nepieciešamo darbinieku skaitu, kā arī darbinieku amatus, kuru ieņemšanai nepieciešama noteikta akadēmiskā vai profesionālā izglītība vai tālākizglītības kursu beigšanas sertifikāts bibliotēku darba jomā, atkarībā no bibliotēkas statusa, struktūras, darba apjoma un uzdevumiem nosaka Ministru kabinets.

26.pants. Valsts politika bibliotēku jomā

Kultūras ministrija izstrādā valsts politiku bibliotēku jomā atbilstoši bibliotēku attīstības nacionālajām koncepcijām un valsts programmām, kā arī organizē to īstenošanu.

(06.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 05.07.2002.)

27.pants. Latvijas Bibliotēku padome

(1) Latvijas Bibliotēku padome ir sabiedriska konsultatīva institūcija, kas piedalās valsts stratēģijas izstrādē bibliotēku jomā, veicina bibliotēku attīstību un sadarbību, kā arī lēmumu pieņemšanu jautājumos, kas attiecas uz bibliotēku darbību.

(2) *(Izslēgta ar 08.12.2005. likumu.)*

(3) *(Izslēgta ar 08.12.2005. likumu.)*

(4) Latvijas Bibliotēku padomes darbību nodrošina Kultūras ministrija.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 06.06.2002. un 08.12.2005. likumu, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

28.pants. Latvijas Bibliotēku padomes kompetence

(1) Latvijas Bibliotēku padome:

1) piedalās bibliotēku attīstības un sadarbības nacionālās koncepcijas projekta izstrādē;

2) sniedz Ministru kabinetam un pašvaldībām atzinumu par valsts budžeta un pašvaldību budžetu

projektiem attiecībā uz bibliotēku finansēšanu, kā arī par citiem ar bibliotēku darbību saistītiem jautājumiem;

3) sniedz atzinumu par valsts un pašvaldību bibliotēku dibināšanu, reorganizēšanu vai likvidēšanu;

4) sniedz atzinumus par bibliotēku atbilstību akreditācijas prasībām;

5) sniedz atzinumus Nacionālā kopkataloga, Nacionālā bibliotēku krājuma veidošanas un saglabāšanas jautājumos;

6) sniedz atzinumus par zinātniskās pētniecības darbu bibliotēkzinātnes un informācijas jomā;

7) sniedz atzinumus bibliotēku sadarbības un attīstības, kā arī starptautiskās sadarbības jautājumos;

8) sniedz atzinumus bibliotēku darbinieku profesionālās izglītības un tālākizglītības jautājumos;

9) sniedz atzinumus par bibliotēku darbību regulējošiem normatīvo aktu projektiem.

(2) Latvijas Bibliotēku padomes atzinumi ir pieejami ikvienai ieinteresētai personai.

(3) *(Izslēgta ar 08.12.2005. likumu.)*

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 08.12.2005. likumu, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

29.pants. Valsts un pašvaldību uzdevumi bibliotēku jomā

(1) Valsts un pašvaldības nodrošina bibliotēku kā pasaules kultūras mantojuma uzkrājēju, galveno informācijas nodrošinātāju un bibliotēku darbinieku apmācības centru aizsardzību un saglabāšanu un veicina to attīstību.

(2) Valsts nodrošina iespēju apgūt par valsts budžeta līdzekļiem augstāko akadēmisko un augstāko profesionālo izglītību, vidējo speciālo izglītību un tālākizglītību bibliotēku darbības jomā.

(3) Valsts nodrošina bibliotekāru sabiedrisko organizāciju (Latvijas Bibliotekāru biedrības, Latvijas Akadēmisko bibliotēku asociācijas un Latvijas Skolu bibliotekāru asociācijas) līdzdalību un pārstāvību starptautiskajās bibliotēku sabiedriskajās organizācijās.

(4) Ikvienu pašvaldība nodrošina savas pašvaldības administratīvajā teritorijā bibliotekāro pakalpojumu pieejamību iedzīvotājiem, ievērojot Ministru kabineta noteikumus par vietējas nozīmes bibliotēku tīklu un tā darbību pašvaldību teritorijās.

30.pants. Bibliotēku starptautiskā sadarbība

Bibliotēkas sadarbojas ar ārvalstu bibliotēkām, starptautiskajām bibliotēku un bibliotekāru organizācijām, piedalās šo organizāciju darbībā, kā arī sadarbojas ar ārvalstu juridiskajām un fiziskajām personām.

Pārejas noteikumi

1. Gada laikā pēc šā likuma spēkā stāšanās Ministru kabinets izdod šā likuma darbības nodrošināšanai nepieciešamos normatīvos aktus.

2. Četru mēnešu laikā pēc šā likuma spēkā stāšanās Ministru kabinets apstiprina Latvijas Bibliotēku padomes nolikumu un tās sastāvu. Latvijas Bibliotēku padomes locekļu kandidātus izvirza kultūras ministrs — četrus pārstāvjus no lielākajām zinātniskajām bibliotēkām, četrus pārstāvjus no novadu un republikas pilsētu bibliotēkām, trīs pārstāvjus no bibliotekāru sabiedriskajām organizācijām un

vienu bibliotekārās izglītības pārstāvi.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 06.06.2002. likumu, kas stājas spēkā 05.07.2002.)

3. *(Izslēgts ar 06.06.2002. likumu, kas stājas spēkā 05.07.2002.)*

4. Šā likuma 25.panta otrās daļas 3.punkta nosacījumi attiecībā uz bibliotēku vadītāju (direktoru) izglītību stājas spēkā 2005.gada 1.janvārī.

5. Šā likuma 17.panta sestajā un septītajā daļā minētie bibliotēku darbībai nepieciešamā finansējuma normatīvi stājas spēkā 2006.gada 1.janvārī. Līdz 2005.gada 31.decembrim valsts un pašvaldības finansē to pārziņā esošās bibliotēkas saskaņā ar gadskārtējo valsts budžeta likumu un likumu "Par pašvaldību budžetiem".

(06.06.2002. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 05.07.2002.)

6. Grozījumi šā likuma 16.panta pirmajā daļā par tā 16. un 17.punkta izslēgšanu stājas spēkā 2007.gada 1.janvārī.

(08.12.2005. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

7. Šā likuma 15.panta otrās daļas 4.punkts, 17.panta otrās daļas 10.punkts un 23.panta trešā daļa stājas spēkā 2007.gada 1.janvārī, ja ir paredzēta valsts budžeta mērķdotācija atbilstoši pašvaldību pieprasījumam šo normu realizācijai pašvaldību bibliotēkās un lauku bibliotēku interneta pieslēgumu abonēšanai.

(08.12.2005. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

8. Līdz 2007.gada 1.janvārim dibinātais budžeta līdzekļu ietvaros nodrošina katrā valsts un pašvaldības bibliotēkā ne mazāk kā vienu datora darbstaciju bezmaksas pieejai internetam un vispārpieejamiem elektroniskās informācijas resursiem.

(08.12.2005. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 05.01.2006.)

9. Pašvaldību bibliotēkas, kas akreditētas līdz 2009.gada 1.jūlijam, turpina darboties attiecīgās bibliotēkas akreditācijas apliecībā norādītajā statusā līdz akreditācijas termiņa beigām.

(13.11.2008. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

10. Novadu domes un republikas pilsētas dome šā likuma 12.panta otrajā daļā noteiktajā kārtībā bibliotēku reģiona galvenās bibliotēkas statusam izvirza pēc tam, kad beidzies attiecīgās līdz 2009.gada 1.jūlijam akreditētās reģiona galvenās bibliotēkas akreditācijas termiņš.

(13.11.2008. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 01.07.2009.)

Likums Saeimā pieņemts 1998.gada 21.maijā.

Valsts prezidents G.Ulmanis

Rīgā 1998.gada 9.jūnijā